

Свиридюк В. П.

Київський національний лінгвістичний університет

**МІЖКУЛЬТУРНЕ ПОРТФОЛІО ЯК ЗАСІБ САМООЦІНЮВАННЯ
МОВЛЕННЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ
ВИКЛАДАЧІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

Безперечно, портфоліо є ефективним, хоча й досі недостатньо оціненим інструментом реалізації ключових принципів компетентісно орієнтованого навчання – діяльнісного підходу та оцінюваності (перевірюваності) навчальних результатів.

За умови цілеспрямованого й педагогічно обґрунтованого застосування, портфоліо може сприяти формуванню нової культури навчання, орієнтованої на особистісно значуще, самостійно кероване та змістовне здобуття знань, у якому компетентності визначаються як основні навчальні цілі.

У працях О. Карп'юк (2008), S. Ballweg & A. Stork (2008), S. Ballweg & B. Kühn (2019), B. Blanc (2021) окреслено підходи до використання мовного портфоліо, що дають змогу розглядати його як засіб для самооцінювання мовленнєвих компетентностей тих, хто хоче оволодіти іноземною мовою і культурою.

Мовне портфоліо виступає ефективним засобом навчання іноземної мови та культури і має низку переваг. До них ми відносимо:

- фіксацію особистих досягнень у сфері іншомовної комунікації;
- демонстрацію здатності до самостійного оволодіння іншомовною і міжкультурною компетентністю;
- забезпечення автономності у розв'язанні комунікативних завдань;
- моніторинг за власним мовним і мовленнєвим розвитком та рівнем сформованості комунікативної компетентності;

- надання свободи вибору засобів, прийомів, методів і стратегій для здійснення іншомовної діяльності;
- виконання самоконтролю та самооцінювання власного навчального продукту з іноземної мови;
- вдосконалення навичок навчально-стратегічної компетентності;
- стимулювання емоційно-рефлексивного ставлення до навчання та забезпечення прозорості навчальних очікувань, коли іншомовний досвід інтегрується в реальне життя представників лінгвокультурних спільнот.

Укладене нами міжкультурне мовне портфоліо "Sprachliche Begegnungen durch interkulturelle Kommunikation: Interkulturelles Sprachenportfolio für angehende Lehrkräfte" (2024) за своїм змістом відповідає цілям і завданням формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх викладачів німецької мови та у процесі їхньої самостійної роботи включає такі складові:

- мовний паспорт, який спрямований на підтримку здобувача вищої освіти у визначенні та усвідомленні дій, пов'язаних із формуванням власного бачення й розуміння процесу навчання німецької мови і культури;
- мовну біографію, що дає змогу здобувачу вищої освіти усвідомити цілі й завдання, необхідні для ефективного досягнення комунікативної мети в контексті міжкультурної взаємодії;
- дос'є, зміст якого сприяє рефлексії здобувачем вищої освіти власного освітнього досвіду, усвідомленню можливостей здобуття знань та формуванню іншомовних умінь і навичок.

Розділ «Мовна біографія» орієнтований на здобувача вищої освіти як активного суб'єкта навчально-пізнавальної діяльності. Структурним елементом цієї частини є робочі бланки для самоконтролю та самооцінювання рівня сформованості міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності, яка охоплює комплекс взаємопов'язаних

компетентностей: навчально-стратегічну, лінгвістичну, лінгво-соціокультурну, дискурсивно-компенсаторну, професійну та міжкультурну.

Для кожної з визначених компетентностей подано систему завдань, спрямованих на виявлення рівня їх сформованості та усвідомлення подальших індивідуальних кроків у процесі розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності. Зміст завдань узгоджено з навчальною програмою практичної дисципліни з німецької мови й тематичним планом курсу.

Як показує аналіз стандартизованих європейських мовних портфоліо, розділ «Мовна біографія» може містити різноманітні бланки для самоконтролю та самооцінювання як окремих видів мовленнєвої діяльності, так і сформованості відповідних компетентностей.

Як приклад розглянемо один із розроблених нами бланків для самоконтролю та самооцінювання рівня сформованості умінь говоріння, які використовуються у процесі формувального та підсумкового (сумативного) оцінювання, зокрема для діалогічного мовлення (див. табл. 1).

Таблиця 1

Бланк для самоконтролю і самооцінювання діалогічного мовлення

Bewertungsbogen zur Selbstkontrolle beim dialogischen Sprechen

***- Ich kann sehr gut; **- Ich kann gut; * – Ich kann

Kriterien	***	**	*
Inhalt: ✓ Eindeutigkeit und Prägnanz ✓ angemessener / variabler Wortschatz ✓ natürliche Sprache ✓ Umformulierungen zur Verständigung ✓ Normen der verbalen und nonverbalen (Stimme Augenkontakt, Abstand zwischen Ihnen und anderen Menschen) Verhaltensweise			

Organisation: ✓ angemessene Reaktion ✓ relevante Repliken, Sätze, Texte, die sich auf den Gesprächspartner beziehen und ihr kommunikatives Verhalten beeinflussen Korrektheit und Klarheit des sprachlichen Ausdrucks: ✓ richtige Aussprache, Intonation und Betonung ✓ lexikalisch-grammatische Korrektheit ✓ breites Spektrum sprachlicher Mittel ✓ idiomatische Wendungen ✓ phraseologische Einheiten ✓ Partikeln ✓ Sprechflüssigkeit			
Redezeit: 5 Min.			
Meine Kommentare: Wenn ich etwas nicht verstehe, sage ich dann:			

Невід'ємним компонентом використання міжкультурного мовного портфоліо є процес рефлексії, що передбачає усвідомлення та аналіз здійснених мисленнєво-мовленнєвих дій, а також зворотний зв'язок із викладачем німецької мови та колегами-магістрантами. У процесі такої взаємодії вибудовується формувальна (процесуальна) діагностика, яка виступає передумовою ефективного самоконтролю й сприяє глибшому розумінню сутності самостійного навчання.

Основним інструментом формувальної діагностики є бланки для самоконтролю, розроблені викладачем німецької мови на основі автентичних іншомовних матеріалів – художніх фільмів, теле- та радіопередач, статей із періодичних видань тощо.

Мовне портфоліо як засіб навчання, також самоконтролю й

самооцінювання мовленнєвих компетентностей майбутніх викладачів німецької мови узгоджується з вимогами Типової програми з німецької мови та передбачає можливість його органічного поєднання з підручниками й навчально-методичними комплексами як основними засобами навчання іноземної мови й культури.

Єдність змісту, цілей і навчально-методичного забезпечення портфоліо забезпечує послідовність і прозорість застосування методів, прийомів і форм самостійної роботи, що реалізуються на засадах часткової або повної автономії здобувачів вищої освіти (другого магістерського рівня).

Отже, впровадження міжкультурного мовного портфоліо як інструмента для самоконтролю й самооцінювання, рефлексивного навчання іноземної мови й культури зумовлює зміщення акценту з процесу навчання на процес вивчення, тобто на самостійне, усвідомлене оволодіння іноземною мовою і культурою.

Список використаних джерел

1. Карп'юк, О. (2008). Європейське Мовне Портфоліо. Лібра Терра.
2. Свиридчук, В. П. (2023). Мовні зустрічі в умовах міжкультурної комунікації: Міжкультурне портфоліо з німецької мови для майбутніх викладачів. Навч. посібник з німецької мови для студентів-магістрантів (нім. мовою). [електронне видання] КНЛУ. <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/5115>
3. Ballweg S. und Stork A. (2008). DaF-Lehrende und das Europäische Sprachenportfolio. Info DaF 35, 4. S. 390–400
4. Ballweg S. & Kühn B. (2019). (Hrsg.) Portfolioarbeit im Kontext von Sprachenunterricht Neue internationale Entwicklungen. Universitätsverlag Göttingen. <https://sal0.li/0a90836>
5. Blanc B. Lieger C. u.a. (2021). Portfolio in der Schule Anregungen für Schulleitungen und Lehrpersonen, Zürich. S. 10 <https://sal0.li/2D111Bb>